ارزیابی اظهارات نامزدهای تصدی پست‌های کلیدی کابینه بایدن در جلسات کنگره

کد موضوعی: ۲۶۰
شماره مسلسل:۱۷۴۱۲
اسفندماه ۱۳۹۹

معاونت پژوهش‌های سیاسی ـ حقوقی
دفتر: مطالعات حقوقی

به نام خدا

فهرست مطالب

مقدمه ۱
۱. برجام و نحوه بازگشت به آن ۲
۲. فعالیت‌های دفاعی ایران ۴
۳. فعالیت‌های منطقه‌ای جمهوری اسلامی ۵
جمع‌بندی ۷

ارزیابی اظهارات نامزدهای تصدی پست‌های کلیدی کابینه بایدن در جلسات کنگره

مقدمه

پس از اعلام نتایج انتخابات ریاست‌جمهوری در آمریکا و پذیرش پیروزی جو بایدن، افراد معرفی شده ازسوی او برای مقامات سیاسی عالی‌رتبه در کمیته‌های مختلف سنا حضور یافتند و به سؤالات مختلف سناتورهای کنگره پاسخ دادند. جلسات بررسی صلاحیت این افراد قبل از تحلیف و شروع رسمی ریاست‌جمهوری بایدن شروع شده بود. در این جلسات درباره مهم‌ترین چالش‌های پیش روی دولت ایالات متحده سؤالاتی از مقام‌های پیشنهادی پرسیده شده است، که پاسخ‌های آنها جهت‌گیری آنان در دوره مسئولیت‌شان را نشان خواهد داد و تخطی از این نکات، احتمال احضار آنها به سنا را به‌دنبال دارد. با توجه به ساختار متکثر قدرت در آمریکا، همه این مقامات ارشد، در شکل‌دهی به سیاست آمریکا در قبال ایران نقش دارند و باید به جهت‌گیری و برنامه‌هایشان توجه شود.در این جلسات نکاتی در ارتباط با ایران از سه مقام ارشد مرتبط با موضوع ایران پرسیده شده است که این گزارش به بررسی و تحلیل آنها اختصاص دارد. این سؤالات در سه موضوع برجام و نحوه بازگشت به آن، فعالیت‌های منطقه‌ای و اقدام‌های دفاعی ایران قابل جمع‌بندی است.

۱. برجام و نحوه بازگشت به آن

براساس آنچه در جلسات استماع برای رأی اعتماد مطرح شد، تیم بایدن بازگشت آمریکا به برجام را یک ضرورت می‌دانند، زیرا این توافق توانسته بود توانایی‌های هسته‌ای ایران را محدود کند. در این باره آنتونی بلینکن، وزیر خارجه جدید آمریکا در سنا در دفاع از برجام به نکات ذیل اشاره کرد:

- اهمیت و فایده برجام در عدم دستیابی ایران به مواد شکافت‌پذیر هسته‌ای (اورانیم)؛
- اهمیت و فایده برجام در ایجاد سرزده‌ترین بازرسی‌ها از تأسیسات هسته‌ای ایران.

وی معتقد است سیاست فشار حداکثری ترامپ نه تنها نتوانست ایران را وادار به تسلیم کند، بلکه سبب شد تا ایران دوباره فعالیت هسته‌ای خود را آغاز کند و توانمندی هسته‌ای‌اش بیشتر شود. بلینکن معتقد است افزایش غنی‌سازی اورانیم توسط ایران بحرانی و خطرناک است و لذا وی بر لزوم اقدام فوری جهت جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای تأکید دارد.

آوریل هِینِس، نامزد تصدی پست مدیر دفتر اطلاعات ملی نیز در پاسخ به سؤالی، از بازگشت آمریکا به برجام حمایت می‌کند و تأکید دارد ایران نباید به تسلیحات هسته‌ای دست یابد.

با توجه به این نکات و شعار جو بایدن در بازگشت به برجام، تیم بایدن بازگشت به برجام را یک امکان با احتمال بالا می‌داند، اما زمان و چگونگی این مسئله محل سؤال است. از نظر هِینِس، «این درست است که جو بایدن به‌صورت ضمنی علاقه خود برای بازگشت آمریکا به توافق هسته‌ای را ابراز کرده است؛ اما آمریکا فاصله معناداری با بازگشت به برجام دارد».

نکته دیگر درباره چگونگی بازگشت به برجام است. دو نگاه در تیم بایدن در این‌خصوص وجود دارد که نگاه واقع‌بینانه‌تر به وزارت خارجه تعلق دارد. بلینکن در این‌خصوص اظهار داشته که «به لزوم بازگشت ایران به تعهدات برجامی خود به‌عنوان پیش‌زمینه جهت بازگشت آمریکا به برجام» اعتقاد دارد. اما ازسویی آمریکا می‌داند که چون دولت ترامپ برجام را ترک کرد، نیاز است که به ایران مشوق‌هایی برای بازگشت به تعهداتش داده شود. بلینکن این مشوق‌ها را «استفاده از اهرم ۱۵ میلیارد دلار پول بلوک شده ایران در سه کشور ازجمله کره جنوبی جهت آوردن ایران به میز مذاکره» می‌داند. طبق نگاه وزیر خارجه جدید، این کار ایجاد پایه‌ای برای مذاکرات آتی در موضوعات دیگر خواهد بود.

نگاه دوم درباره بازگشت به برجام، از ضرورت تغییر در مفاد آن سخن می‌گوید و بازگشت به برجام سال ۲۰۱۵ را در زمان حاضر مناسب نمی‌داند. ژنرال لوید آستین، نامزد مقام وزارت دفاع آمریکا در این‌خصوص اظهار داشت: «رئیس‌جمهور پیش‌شرط‌هایی برای بازگشت به توافق دارد و امیدوارم که اقدام‌هایی درخصوص پایان غنی‌سازی اورانیم نیز صورت پذیرد و همچنین برخی از موارد دیگر» وی همچنین معتقد است: «با توجه به توافق برجام، محدودیت‌های غنی‌سازی اورانیم ایران در سال ۲۰۲۵ به پایان می‌رسد که تنها چهار سال دیگر مانده است. اگر آمریکا تحت همان شرایط قبلی به توافقنامه برجام بازگردد به ایران اجازه خواهد داد که چهار سال دیگر غنی‌سازی اورانیم را به‌طرز چشمگیری افزایش دهد».

درنهایت باید اشاره کرد بازگشت آمریکا به برجام احتمالاً از جانب این کشور تبدیل به پروسه‌ای برای امتیازگیری از ایران خواهد شد و اختلافات مقام‌های این کشور حتی در میان تیم بایدن در این رابطه کم نیست. همچنین این مسئله با پیچیدگی‌های

متعددی در ابعاد سیاسی، فنی، زمانی و شرایط دو کشور روبه‌روست و می‌تواند تبعات گسترده‌ای برای طرفین داشته باشد. نکاتی نظیر بازگشت به اصل برجام یا برجام اصلاح شده و یا اینکه اولین گام برای بازگشت را کدام طرف بردارد از سؤالاتی است که به ابهام و پیچیدگی افزوده است.

۲. فعالیت‌های دفاعی ایران

براساس آنچه در سخنان نامزدهای پیشنهادی بایدن در کنگره برای توجیه تهدید ایران ذکر شده، تمرکز بر فعالیت‌های موشکی تهران است. آوریل هِینِس، نامزد تصدی مدیریت دفتر اطلاعات ملی در این‌خصوص می‌گوید: «در صورت مذاکره مجدد با ایران باید موضوع موشک‌های بالستیک مورد بررسی و ارزیابی و موضوع مذاکره باشد». لوید آستین نامزد مقام وزارت دفاع آمریکا نیز در این باره اظهار داشته: «من فکر می‌کنم مواردی باید مورد توجه قرار گیرد که یکی از این موارد موشک‌های بالستیک است». همچنین آنتونی بلینکن وزیر خارجه آمریکا نیز در این‌باره اظهار داشت: «به گسترش دامنه گفتگوهای برجامی به فعالیت‌های موشکی و فعالیت‌های منطقه‌ای ایران تحت نظارت شرکای منطقه‌ای» اعتقاد دارد.

در این‌خصوص ذکر نکاتی قابل توجه است: اولاً آمریکا و البته دیگر غربی‌ها، سعی دارند تا با تحریف واقعیت، نقطه قوت دفاعی ایران را به‌عنوان یک تهدید منطقه‌ای مطرح کنند. در این‌خصوص باید سعی شود تا توانایی موشکی ایران به‌عنوان ابزار بازدارندگی کشور در چارچوب دکترین دفاعی ایران مطرح شود. پذیرفتن هرنوع مذاکره در این‌خصوص در عمل به‌معنای نظارت غربی‌ها بر ساختار امنیتی کشور است ازسوی

دیگر همه نظرسنجی‌های موجود نشان می‌دهد که افکار عمومی کشور نیز به‌شدت از توانمندی دفاعی و موشکی حمایت می‌کنند و مذاکره در این‌باره را نمی‌پسندند.

۳. فعالیت‌های منطقه‌ای جمهوری اسلامی

درخصوص فعالیت و همکاری‌های منطقه‌ای ایران تبلیغات مخرب زیادی توسط غرب صورت می‌گیرد. این موضوع ذیل دو عنوان حضور منطقه‌ای ایران و گروه‌های به اصطلاح تروریستی، مطرح می‌شود. درخصوص فعالیت منطقه‌ای ایران، گسترش قدرت ایران طی این سال‌ها که حاصل زحمات سردار شهید سلیمانی است، برای آمریکا تهدید محسوب می‌شود و با توجه به منازعه قدرت در منطقه این مسئله طبیعی است و نباید انتظار داشت که به‌راحتی این مشکل حل شود. آوریل هِینِس، نامزد تصدی مدیریت دفتر اطلاعات ملی در این‌خصوص اظهار داشته: «ایران برای منافع ایالات متحده همچنان یک تهدید جدی است که به‌ویژه با فعالیت‌های منطقه‌ای خود در پی کاهش نفوذ و میدان عملیات آمریکا در غرب آسیاست». لوید آستین نامزد مقام وزارت دفاع آمریکا نیز در این‌باره اظهار داشته: «ایران همچنان یک عنصر بی‌ثبات‌کننده در منطقه است. فعالیت‌های بی‌ثبات‌کننده ایران در منطقه تهدیدی برای شرکا و متحدان منطقه‌ای آمریکاست. اگر ایران همچنان به‌دنبال دستیابی به سلاح هسته‌ای باشد ما با مشکلات بیشتری در منطقه مواجه خواهیم بود». آمریکا در دوره ترامپ تلاش کرد این توانایی را محدود کند و برای این هدف کارهای متعددی انجام داد که مهم‌ترین آنها، اقدام جنایت‌آمیز ترور سردار شهید سلیمانی بود؛ اما این اقدام نیز نتوانست جلوی پیشرفت ایران در منطقه را بگیرد و مشکلات جدیدی برای آمریکا ایجاد کرد. چنانکه

آنتونی بلینکن، وزیر خارجه آمریکا در این‌خصوص معتقد است امنیت آمریکایی‌ها در منطقه پس از ترور سردار سلیمانی کاهش یافته است.

درنهایت آمریکایی‌ها برای حل مشکلات منطقه‌ای خود چند سیاست را دنبال می‌کنند:

یکی از این موارد گسترش روابط کشورهای عربی منطقه و رژیم صهیونیستی است. آستین وزیر دفاع در پاسخ به سؤالی اظهار داشته که «توافقات صورت گرفته در منطقه میان رژیم صهیونیستی و اعراب روند مثبتی در منطقه است که فشارها را بر ایران تا حدودی افزایش خواهد داد». بلینکن هم «بر ادامه روند عادی‌سازی روابط کشورها با رژیم صهیونیستی» تأکید داشته است. نکته دیگر ضرورت مذاکرات منطقه‌ای است. آمریکا به‌دنبال مذاکرات جامع منطقه‌ای به‌معنای حضور آمریکا، رژیم صهیونیستی، کشورهای عربی منطقه و طرح موضوعات مختلف در آن ازجمله موضوع ایران است. بلینکن در این‌باره بر لزوم مشورت کردن با رژیم صهیونیستی و کشورهای حاشیه خلیج فارس پیرامون مفاد گفتگو و توافق جدید با ایران؛ تأکید داشته است. این عادی‌سازی در گام نخست با هدف ایجاد جبهه واحد ضدایرانی و ضدمحور مقاومت در منطقه درحال انجام است و روند دوره ترامپ در دوره بایدن نیز ادامه خواهد یافت.

مسئله دیگر بحث تروریسم است. با توجه به سابقه دمکرات‌ها در ایجاد داعش، حمایت از القاعده و... می‌توان انتظار داشت که در این دوره، روابط با گروه‌های تروریستی در سیاست خارجی آمریکا پررنگ باشد. این موضوع نیز می‌تواند بهانه‌ای برای مواجهه با ایران باشد. بلینکن در این‌خصوص «از شناخت ایران به‌عنوان دولت حامی تروریسم» سخن گفته است.

ازسوی دیگر ادعای دخالت ایران در محیط داخلی آمریکا نیز احتمالاً مورد توجه قرار خواهد گرفت. در جلسه بررسی صلاحیت آوریل هینس، از اختلاف سیاسی و

شکاف‌های اجتماعی پدید آمده در جامعه امروز آمریکا سخن گفته شد و اینکه ممکن است این رویدادها ریشه‌های خارجی به‌ویژه روسی داشته باشد و از این نظر چه بسا دولت جدید آمریکا به‌دنبال انتساب این فعالیت‌های مخرب به ایران نیز باشد. به‌ویژه آنکه از نظر سناتورها، تمرکز جامعه اطلاعاتی آمریکا بر آسیا اندک است و ایران در کنار گروه‌های جهادی که به‌صورت فیزیکی تأمین مالی می‌شوند، چین، روسیه و کره شمالی، پنج تهدید نخست نهادهای امنیتی و اطلاعاتی آمریکا به‌شمار می‌آید. هینس به سنای آمریکا وعده می‌دهد در مقابل ایران از روش‌های بهتر و کارامدتر جمع‌آوری و تجزیه اطلاعات استفاده کند.

جمع‌بندی

رویکرد اصلی بایدن در قبال جمهوری اسلامی ایران تقویتِ مهار از طریق بازگشت به محدودیت‌های برجامی همراه ایجاد اجماع بین‌المللی است؛ درواقع وی تلاش می‌کند ایران به میز مذاکره بازگردد تا ضمن مذاکره مجدد و تقویت ضعف‌های برجام، مسائل فرابرجامی را نیز وارد مذاکرات نماید. هدف بایدن مدیریت رفتار ایران با ارائه مشوق‌های کوتاه‌مدت و شرطی نگاه‌داشتن مردم به کاهش/ افزایش تحریم و حفظ فشار بر کشور است. سیاست بایدن سیکل معیوب «فشار و مذاکره» برای مهار ایران است. قرار نیست با بازگشت به برجام خللی در نظام تحریم ایران وارد شود؛ حفظ ساختار تحریم عملاً راهبرد اصلی هر دولتی در آمریکاست. ازسوی دیگر دمکرات‌ها مداخله و تغییر ترجیحات مردم ایران و ایجاد دوقطبی مذاکره-معیشت را به شکل جدی برای ایجاد شکاف داخلی در دستور کار دارند.

بایدن برای رسیدن به این هدف، سیاست ترامپ مبنی‌بر حفظ و افزایش فشار را ادامه خواهد داد و صرفاً برای کشاندن ایران به میز مذاکره، تعلیق نمادین و حداقلی برخی تحریم‌ها، را در دستور قرار خواهد داد.

مقامات جدید دولت آمریکا بازگشت به برجام را مشروط به بازگشت ایران دانسته و این مسیر را پیچیده می‌خوانند و معتقدند باید در این مسیر با هم‌پیمانان منطقه‌ای خود و رژیم صهیونیستی مشورت کنند و درنهایت معتقدند توافق با ایران باید شامل برنامه منطقه‌ای و موشکی نیز شود. درنهایت رویکرد بایدن بازگشت به چندجانبه‌گرایی است، اما تغییر رویکردها در بسیاری از حوزه‌ها به‌سرعت انجام نخواهد شد و صرفاً جنبه تاکتیکی خواهد داشت. بایدن تلاش می‌کند تغییرات مورد نظرش در سیاست خارجی را در حوزه‌های کلان، در امتداد و تداوم سیاست‌های ترامپ تعریف نماید.

نکته قابل‌تأمل آنکه گسترش دامنه موضوعی تحریم‌های ایران به مسائلی نظیر تروریسم و عدم اشاعه باعث شده برجام از قابلیت لازم برای رفع تحریم‌ها برخوردار نباشد، هرگونه سیگنال داخلی مبنی‌بر نیاز و اشتیاق ایران به مذاکره صرفاً کار را دشوار و نتیجه را ناممکن می‌سازد باید دانست که سیاست «رفع تحریم» صرفاً از طریق مقاومت به‌عنوان راهبرد اصلی محقق خواهد شد.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش	شماره مسلسل: ۱۷۴۱۲

عنوان گزارش: ارزیابی اظهارات نامزدهای تصدی پست‌های کلیدی کابینه بایدن در جلسات کنگره

نام دفتر: مطالعات سیاسی

تهیه و تدوین: علیرضا کوهکن

همکاران: علیرضا بیگی، مصطفی جهانبخش، بهادر غلامی، محمد رستم‌پور

ناظران علمی: حجت‌الاسلام جلیل محبی، ابوذر گوهری‌مقدم

واژه‌های کلیدی:

۱. آمریکا

۲. بایدن

۳. جلسه استماع

۴. برجام

۵. ایران

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۱۲/۱۳